

Zbirka medijskih objav

JAVNI SKLAD RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI, za obdobje 16. 2. 2015

Število objav: 10	Pa ta viža ni preč: 0	Rado Simoniti - ... besede: 0
Tisk: 1	Borderliner: 0	Svetovni dan ... petja: 0
Internet: 9	Tekmovanje ... Savi: 0	
Spremljane teme:	Zborovsko ... Evrope: 0	
Srečanje big bandov: 0	Slovensko ... pesem: 0	
Javni sklad ... dejavnosti: 9	Srečanje ... brega: 0	
Kulturna šola: 0	Vizije, ... skupin: 0	
Linhartovo srečanje: 0	Tekmovanje ... stopnji: 0	
Festival MareziJazz: 0	Ringaraja: 0	
Tabor ... Stični: 0	Klovnbuf: 0	
Opus 1: 0	Kiparska delavnica Les: 0	
Pika miga: 0	Mladinska ... Piran: 0	
Mednarodno ... Maribor: 0	Mednarodni ... Beltinci: 0	
Adamičeva pomlad: 0	Državno srečanje ... pelji: 0	
Priznanja JSKD: 0	Likovna delavnica ... Paki: 0	
Pevci nam ... godejo: 0	Mentorjev feferon 2013: 0	
Živa, festival ... mladih: 0	Prevajalnica JSKD: 0	
Potujoča muzika: 0	Mednarodna ... pedagogike: 0	
Festival neodvisnega filma: 0	Tekst v podobi: 0	
Filmski ... laboratorij: 0	Balada o strugarju: 0	
Festival mlade ... Urška: 0	Sklepno ... avtoric: 0	
Rastoča knjiga: 0	Dan kulturnih ... kulture: 0	
Srečanje ... ustvarjalcev: 0	Slovenski zborovski arhiv: 0	
LOAC: 0	Zmes za ples, ... plesu: 0	
Žive besede - festival: 0	Ljubiteljska ... kriza: 0	
	Maraton v Španskih borcih: 0	
	Musica creativa: 0	
	Mentor, ... mentorje: 1	
	Parafraze: 0	
	Kult3000: 0	
	Bojan ... tirnice: 0	
	KULT3000 Monošter: 0	
	Teden ljubiteljske kulture: 0	
	Delavnica, polna nereda: 0	

Seznam objav v zbirki:

Internet	Naslov	Iz prijetno ogrevanih učilnic v mrzle jarke prve svetovne vojne, 1. del		
Zaporedna št. 1	Medij; Doseg	RTVSLO.si; 511.046		
	Rubrika, Datum	Kultura; 15. 2. 2015		
Stran v zbirki: 17	Avtor	Andrej Mrak		
	Teme	Mentor, revija za mlade literate in mentorje		
Povzetek	...trobila. Literarno usposobljeni so si ustanovili interni šolski list Domače vaje, v zavodu pa je bilo sicer tudi uredništvo slovenskega dijaškega mesečnika Mentor , ki ga je prejemale tudi širše dijaštvo po slovenskih krajih. Temu pa je načeloval preudarni profesorski kader škofovih zavodov. Zavod je tudi v denarnem...			

Tisk	Naslov	Obvestila		
Zaporedna št. 2	Medij; Doseg	Primorske novice; 50.000	Stran: 30	Površina: 124 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 16. 2. 2015		
Stran v zbirki: 18	Avtor	Unknown		
	Teme	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti		
Povzetek	...srečanje bo v sredo, 25. februarja. Delavnica je brezplačna, število udeležencev omejeno. Prijave do srede, 18. februarja. Info.: 05/380-11-70, oi.tolmin@jskd.si. ...			

Internet	Naslov	FOTO: Dajmo malo fušat		
Zaporedna št. 3	Medij; Doseg	Radiokrka.com;		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 14. 2. 2015		
Stran v zbirki: 19	Avtor	Unknown		
	Teme	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti		
Povzetek	...14.2.2015 10:15:51 0 komentarjev FOTO: Dajmo malo fušat 271 V Kulturnem domu v Metliki je JSKD OI Metlika organiziral 11. srečanje resnično amaterskih in neprofitnih vokalno-instrumentalnih skupin Bele krajine in Novega mesta "DAJMO MALO FUŠAT" Pred...			

Internet	Naslov	V Metliki so nekateri fušali bolj, drugi malo manj		
Zaporedna št. 4	Medij; Doseg	Dolenjskilist.si;		
	Rubrika, Datum	Novice; 14. 2. 2015		
Stran v zbirki: 22	Avtor	M.B.-J.		
	Teme	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti		
Povzetek	...dosedanjih festivalih, prisluzili naziv častni vitezi fušanja. Letos niso delili nikakršnih nazivov. Očitno bodo organizatorji, metliška območna izpostava JSKD , počakali do naslednjega jubileja. Prireditelvi sta, tako še vedno doslej, povezovala Janez Vraničar-Luigi in Matjaž Rus, ki sta namignila, da fušanje tudi...			

Internet	Naslov	Naredimo pustno masko, JSKD Novo mesto		
Zaporedna št. 5	Medij; Doseg	Lokalno.si;		
	Rubrika, Datum	Lokalno aktualno; 16. 2. 2015		
Stran v zbirki: 23	Avtor	Unknown		
	Teme	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti		
Povzetek	...Naredimo pustno masko, JSKD Novo mesto Komentiraj Natisni Objavi Objavi Objavi 16.2.2015 10:00 16. FEBRUAR PONEDELJEK 10.00-12.00NAREDIMO PUSTNO MASKO TEMATIKA: pustne maske,...			

Internet	Naslov	Pustne ustvarjalnice, KC Primoža Trubarja Šentjernej		
Zaporedna št. 6	Medij; Doseg	Lokalno.si;		
	Rubrika, Datum	Lokalno aktualno; 16. 2. 2015		
Stran v zbirki: 24	Avtor	Unknown		
	Teme	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti		
Povzetek	...Trubarja Šentjernej Komentiraj Natisni Objavi Objavi Objavi 16.2.2015 10:00 Pon., 16. in tor., 17. februar, ob 10.00 PUSTNE DELAVNICE ustvarjalnice JSKD , OI Novo mesto in JP EDŠ, d. o. o. Šentjernej zopet vabita na brezplačno ustvarjalno delavnico. Tokrat bomo izdelovali maske in druge pustne pripomočke,...			

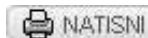
Internet	Naslov	Začetni tečaj igranja na orglice za otroke in odrasle, podružnična šola Trebelno		
Zaporedna št. 7	Medij; Doseg	Lokalno.si;		
	Rubrika, Datum	Lokalno aktualno; 16. 2. 2015		
Stran v zbirki: 25	Avtor	Unknown		
	Teme	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti		
Povzetek	...zagotovimo tudi mi. Prijave zbiramo na T.: 07 348 12 50, E: oi.trebnje@ jskd .si in sicer do 11. februarja. Organizatorja: ZKD Trebnje in JSKD , Območna izpostava TREBNJE, Kidričeva ulica 2, 8210 Trebnje T.: 07 348 12 50, E: oi.trebnje@ jskd .si, W: www.jskd.si...			

Internet	Naslov	Pustne ustvarjalnice, KC Primoža Trubarja Šentjernej		
Zaporedna št. 8	Medij; Doseg	Dolenjskolist.si;		
	Rubrika, Datum	Novice; 16. 2. 2015		
Stran v zbirki: 26	Avtor	Unknown		
	Teme	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti		
Povzetek	...Trubarja Šentjernej Komentiraj Natisni Objavi Objavi Objavi 16.2.2015 10:00 Pon., 16. in tor., 17. februar, ob 10.00 PUSTNE DELAVNICE ustvarjalnice JSKD , OI Novo mesto in JP EDŠ, d. o. o. Šentjernej zopet vabita na brezplačno ustvarjalno delavnico. Tokrat bomo izdelovali maske in druge pustne pripomočke,...			

Internet	Naslov	Naredimo pustno masko, JSKD Novo mesto		
Zaporedna št. 9	Medij; Doseg	Dolenjskolist.si;		
	Rubrika, Datum	Novice; 16. 2. 2015		
Stran v zbirki: 27	Avtor	Unknown		
	Teme	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti		
Povzetek	...Naredimo pustno masko, JSKD Novo mesto Komentiraj Natisni Objavi Objavi Objavi 16.2.2015 10:00 16. FEBRUAR PONEDELJEK 10.00-12.00NAREDIMO PUSTNO MASKO TEMATIKA: pustne maske,...			

Internet	Naslov	Začetni tečaj igranja na orglice za otroke in odrasle, podružnična šola Trebelno		
Zaporedna št. 10	Medij; Doseg	Dolenjskolist.si;		
	Rubrika, Datum	Novice; 16. 2. 2015		
Stran v zbirki: 28	Avtor	Unknown		
	Teme	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti		
Povzetek	...zagotovimo tudi mi. Prijave zbiramo na T.: 07 348 12 50, E: oi.trebnje@ jskd .si in sicer do 11. februarja. Organizatorja: ZKD Trebnje in JSKD , Območna izpostava TREBNJE, Kidričeva ulica 2, 8210 Trebnje T.: 07 348 12 50, E: oi.trebnje@ jskd .si, W: www.jskd.si...			

Razglednice preteklosti

Iz prijetno ogrevanih učilnic v mrzle jarke prve svetovne vojne, 1. del

Izgubljena mladost generacije 1914-1918 na eni izmed gimnazij tedanjega časa

15. februar 2015 ob 10:03

LjubljanaMMC RTV SLO

Oster žvižg je presekala morečo tišino, vojaki so se z nasajenimi bajoneti na puškinih ceveh povzpeli iz strelskih jarkov in se s huronskim vriščem pognali proti položajem nasproti njim vkopanega sovražnika. Ta se je takoj odzval na napad in začelo je pokati kot za stavo.

Prodirajočih mož in fantov pa to ni zaustavilo. Brezglavo so še naprej prodirali dalje. Desetnik Anton Čepon iz Horjula, fantič manjše postave, se je pozneje spominjal, kako so jim oficirji pred napadom dali piti neko ostro tekočino, ki jim je čisto odvzela sposobnost presoje. Zato so zvesto sledili ukazu svojih predpostavljanih ...

Napadi na sovražnika so na soškem bojišču postajali vsakdanjost. Bitke so se vrstile druga za drugo, tako da vojaki sploh niso imeli priložnosti za praznovanje svojih zmag. Številnim pa tudi ni bilo dano, da bi dlje časa uživali »udobje« strelskih jarkov. Tudi Jerenkov Tonček, kakor so Antona Čepona klicali v domači vasi, je kaj kmalu pristal med ranjenci. Najprej v bitki pri Doberdobi, dva meseca pozneje, novembra 1915, pa še na Oslavju. Ko je tamkaj ranjenemu tovarišu ponudil steklenico vode, ga je zadelo. Levi komolec in desno stegno sta utrpela tako hudi rani, da so ga morali brž spraviti v bolnišnico. In odpeljali so ga prav v škofove zavode, veliko stavbo ob robu šentviškega polja, kjer so mu še nekaj mesecev prej tekli prijetni

Prisposoda Rdečega križa v prvi svetovni vojni. Ljubljanski škof Jeglič mu je že leta 1914 dal na razpolago svoj Zavod sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano. Foto: Arhiv avtorja

Zavod sv. Stanislava, imenovan tudi škofovi zavodi. Foto: Arhiv avtorja

Škof dr. Anton Bonaventura Jeglič je zavod ustanovil leta 1905 in potem ves čas bdel nad njegovim delovanjem. Foto: Arhiv avtorja

gimnazijski dnevi

Vojna in mir

Ko je konec maja 1915 v prvo svetovno vojno posegla tudi Italija, je Anton Čepon le za par tednov prekoračil svoje dvajseto leto. Rodil se je namreč v Horjulu 8. maja 1895. Še malo prej je bil dijak sedmega razreda Zavoda sv. Stanislava, zasebne gimnazije v Šentvidu pri Ljubljani, ki so jo ljudje popularno imenovali kar »škofovi zavodi«. Dne 15. marca je vstopil med enoletne prostovoljce. Tam je kmalu dosegel čin desetnika, potem pa je služil pri znanem »slovenskem« 17. pešpolku.

Stavbo šentviške gimnazije, v kateri se je mladi Horjulec šolal, je dal zgraditi ljubljanski knezoškof Anton Bonaventura Jeglič. Ta si je že leta 1898, ko je bil imenovan za ta položaj, zamislil poseben zavod, na katerem bi se šolali katoliško usmerjeni dijaki. Pod isto streho naj bi stanovali mladeniči, ki so čutili nagnjenje do duhovniškega poklica, pa tudi tisti, ki so jih zanimale povsem posvetne smeri. Pouk naj bi za vse potekal skupno, njihova bivališča pa naj bi bila ločena. Bodoči duhovniki naj bi bili seveda podrejeni strožjemu režimu.

In tako, kot si je Jeglič zamislil, se je tudi uresničilo. Že leta 1901 so na šentviškem polju v vasi Poljane položili temeljni kamen za ogromno stavbo bodoče katoliške gimnazije. Potem pa je hitro stekla tudi gradnja. Eno stransko krilo mogočnega poslopja je bilo namenjeno posvetnim dijakom, drugo pa kandidatom za duhovnike. Prav zaradi te dvojnosti so ljudje stavbo poimenovali kar »škofovi zavodi«.

Gimnazijske učilnice in prostore za učenje so imeli dijaki skupne. V notranjosti pa je bila tudi kapela, velika kot manjša cerkva.

Zavod sv. Stanislava je s poukom začel 21. septembra pred 110 leti. Vendar pa je takrat premogel le en sam razred. Temu so potem vsako dodatno leto priključili še po enega. Ker je takrat gimnazijsko šolanje trajalo osem let, je bila na zavodu torej prva matura šele konec letnika

Zavod sv. Stanislava med prvo svetovno vojno. V njem se je zdravilo blizu 40 tisoč ranjencev, zato so dali tiskati razglednice v slovenskem, nemškem, madžarskem in češkem jeziku. Pogled na trojico izmed njih.

Foto: Arhiv avtorja

Zavodski profesor dr. Fran Kulovec, prva »žrtev« vojnih razmer, je bil že avgusta 1914 kot vojni kurat poslan na severno bojišče.

Foto: Arhiv NUK

Dr. Kulovec se je v svoji službi izvrstno izkazal in si kmalu prislužil prestižno odlikovanje. Foto: Arhiv NUK

1912/13. Dijaki so jo opravljali v slovenščini, saj je bila materinščina na zavodu temeljni poučevalni jezik. Na vseh preostalih gimnazijah dežele Kranjske, z izjemo idrijske realke, pa so poučevali v nemščini.

Za šolanje na škofovih zavodih je bilo ravno zaradi domačega jezika vedno veliko zanimanja. Toliko pa tudi zato, ker kljub katoliškemu značaju zavoda nobenega gojenca niso silili v duhovniški poklic. V tem pogledu je namreč zmagala preudarnost škofa Jegliča, ki se je zavedal, da slovenski narod ne potrebuje le duhovnikov, pač pa tudi v katoliškem duhu vzgojene posvetne izobrazence.

Razkošje na obrobju prestolnice

V šentviški vasi, prijetno odmaknjeni od prestolnega mesta, je tako že dobrih devet let mirno potekalo življenje mladeničev iz raznih koncev ljubljanske škofije. Z rednimi prispevki posameznikov in župnij ter šolninami dijakov samih je bilo bivanje v zavodu bistveno drugačno kot na preostalih slovenskih gimnazijah. V zavod je bila napeljana elektrika iz bližnje elektrarne Ignacija Česna v zaselku Brod ob Savi. Dijaki so imeli prijetno ogrevane prostore, kar je omogočala centralna kurjava, velika posebnost tedanjega časa. Imeli so tekočo vodo, saj so gradbeniki na bližnjem šentviškem hribu zajeli tri studence, ki so omogočali stalni dotok sveže tekočine. Številni izmed dijakov, zvečine kmečkih fantov, so se prav v zavodu tudi prvič srečali z udobjem prh in kopalnice. Imeli so lastno telovadnico in mnogo sprehajalnih poti okrog šole same ali po bližnjih vaseh. Blizu je bila tudi romarska Šmarna gora.

Nekateri pa so se lahko razvedrili tudi pri kmečkih delih, saj je imel zavod poleg gimnazijske stavbe tudi gospodarsko poslopje z lastno živino, tako da so gojenci jedli solato z domačega vrta in pili mleko iz domačega hleva.

To naravnost "hotelsko" razkošje je pripomoglo k dobremu vzdušju in zato tudi k toliko vestnejšemu učenju mladih dijakov. V zavodu so jih poučevali le duhovniki, ki pa so morali vsi

Zavodski abiturient Ivan Plevnik, letnik 1893, desetnik 97. pešpolka. Padel kot prvi v Karpatih 19. novembra 1914. Razglednica v njegov spomin. Foto: Arhiv avtorja

»Vojni« maturanti v šolskem letu 1914/15. Pri vseh je kot bodoči poklic ali šolanje navedena vojaščina. Foto: Slovenski šolski muzej

Desetnik 27. pešpolka, Ivan Markež, doma iz Bohinjske Bistrice, prva zavodska žrtev med ranjenci. Prepeljan je bil v domači kraj in tam tudi pokopan. Foto: Arhiv NUK

poleg svoje prvobitne izobrazbe na Dunaju dodatno končati vsak še po eno fakulteto. Tako so sčasoma lahko »pokrili« vse predmete, ki so bili predvideni za gimnazijsko izobraževanje. Poleg rednega učenja pa so se dijaki navduševali še za zunajšolsko delovanje. Veselilo jih je pretegovanje v lastni telovadnici, glasbeno nadarjeni med njimi pa so sodelovali v šolskem pevskem zboru. Dodatno so se lahko učili še italijanščine, francoščine, risanja in stenografije. Imeli pa so tudi tamburaški ansambel ter manjši orkester na pihala in trobila. Literarno usposobljeni so si ustanovili interni šolski list Domače vaje, v zavodu pa je bilo sicer tudi uredništvo slovenskega dijaškega mesečnika **Mentor**, ki ga je prejemale tudi širše dijaštvo po slovenskih krajih. Temu pa je načeloval preudarni profesorski kader škofovih zavodov.

Zavod je tudi v denarnem pogledu dobro deloval. V šolskem letu 1913/14 so starši za šolanje svojih otrok prispevali skoraj 99 tisoč kron, kar pomeni 61 odstotkov vseh stroškov, ljubljanski škofijski ordinariat pa jih je prispeval 64.500.

Cesarjev klic

Meseca julija 1914, ko je nemir zajel že skoraj vso Evropo, je v šentviških škofovih zavodih, kjer je prebivalo 342 gojencev, maturirala že druga generacija dijakov. Ti so bili tedaj zadnji, ki so šolanje lahko dokončali še brez kake omembe vrednih pretresov. Vendar pa je v zavodski statistiki na mestu, kjer se je navadno zapisovala nadaljnja študijska pot, prav pri vseh označena - vojaščina. Cesar namreč ni poznal izjeme. Vse je prijazno »povabil« pod okrilje svoje armade.

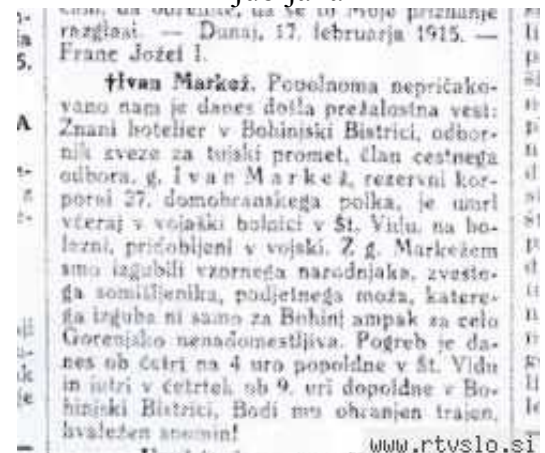
V zavodskih prostorih pa je bilo naslednjih pet let veliko »prometa«, vendar le malo od tega namenjenega mirnemu in rednemu šolanju katoliške mladine.

Začelo se je ...

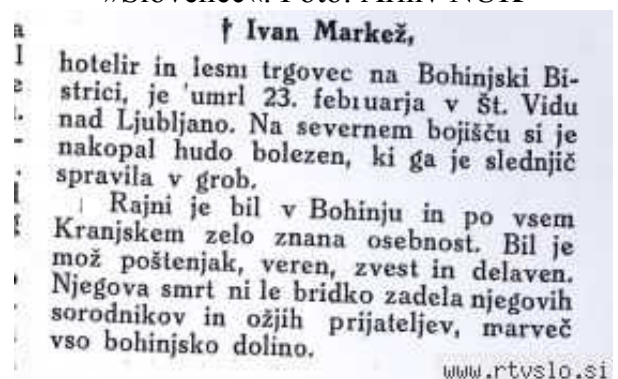
Že velike počitnice so leta 1914 minile v veliki negotovosti, posebno še zato, ker je avgusta izbruhnila srdita evropska vojna, ki je potem zaradi kolonialnih posesti vpletenih držav

Vpis Markeževe smrti v mrliško knjigo šentviške župnije. Foto: Nadškofijski arhiv Ljubljana

Poročilo o Markeževi smrti v dnevniku »Slovenec«. Foto: Arhiv NUK

Za Markežem je žaloval tudi Ilustrirani glasnik. Foto: Arhiv NUK

prerasla v svetovni spopad.

V zavodu je bil prva žrtev novih razmer doktor bogoslovja Fran Kulovec, ki je poučeval verouk. Že 14. avgusta so ga imenovali za vojnega kurata cesarsko-kraljeve armade in s 17. pešpolkom poslali na severno bojišče.

Nič bolje pa se ni godilo dijakom. Vojaška oblast se ni zadovoljila le z zavodskimi abiturienti, torej tistimi, ki so že uspešno opravili maturo in tako zaključili srednješolski študij. Ne, pod orožje so bili vpoklicani tudi že dijaki tekočega, osmega, torej zadnjega gimnazijskega letnika.

Šolsko leto 1914/15 se je začelo 19. septembra in že po mesecu dni je cesar poklical štiri zavodske osmošolce. Tem so 22. oktobra na hitro, brez kakršnega koli pisnega izpita ali ustnega zagovora, podelili maturo in jih poslali na fronto.

Zavod je tako že na začetku ostal brez štirih mladih dijakov. Drugi, ostalo jih je še 332, pa so lahko nadaljevali šolanje. Zanje je skrbelo devetnajst rednih profesorjev in dva izredna.

Dodatni gostje

Škof Anton Bonaventura Jeglič je že ob prvih bojih v Galiciji avstrijskemu Rdečemu križu ponudil prostore za ranjence v stavbi svojega šentviškega zavoda. Vojaška oblast je ponudbo rade volje sprejela in tamkaj ustanovila zasilno rezervno bolnišnico, oddelek ljubljanske, ki naj bi zadostovala za kakih 600 ranjencev. Zanje so predvideli desno krilo zavoda in 1. nadstropje levega krila. V ta namen so dijaki 13. novembra 1914 izpraznili prostore, kjer so prej študirali čez dan in se preselili v šolske sobe. Dve vzporednici 1. razreda pa so združili v skupno enoto. Osemindvajsetega decembra 1914 je tako zavod sprejel prve ranjence, ki so jih preskrbeli tudi s hrano, peko in perilom.

Ker domači vodovod ni več zadoščal za tako velike potrebe, so se kmalu priključili na ljubljanskega, ki je imel studence zajete v bližnjih Klečah.

Poštni cenzurni žig rezervne bolnice v škofovih zavodih. Foto: Arhiv avtorja

Zavod sv. Stanislava je k vpisu vabil tudi med prvo svetovno vojno. Foto: Arhiv NUK

Zavodski četrtošolci leta 1915. Foto: Arhiv avtorja

Prva žalost

Med ranjenci s severnega bojišča, ki so v zavod prispeli konec leta 1914 in v naslednjih mesecih, pa ni bilo Ivana Plevnika, ki je nekoč prebival v škofovih zavodih in leta 1913 opravil tudi maturo v tamkajšnji prvi generaciji. Njegovo truplo je že mesec dni počivalo na daljnem severu, kjer ga je zadela sovražna krogla. Njegovi gimnazijski prijatelji so se ga spominjali kot srečnega, zadovoljnega, odkrito veselega in živahnega fanta, tudi člana notranje zavodske Marijine družbe.

Enaindvajsetletni Ivan Plevnik je bil rojen leta 1893 v Spodnjem Kašlju, v tedanji župniji Devica Marija v Polju. V zavod je prišel med prvimi, ki so nastopili v letniku 1905/06. Maturo je napravil z odliko. Zaradi svoje pobožnosti se je odločil za duhovniški poklic. Vpisal se je v ljubljansko bogoslovje in bil tudi sprejet. Najprej pa se je odločil opraviti enoletni prostovoljni vojaški staž. V nemirnem poletju 1914 je torej še služil vojsko kot enoletni prostovoljec in dosegel je že čin desetnika. Jeseni, ko bi moral vstopiti v bogoslovje, pa je njegovo življenje že narekovala drugačna usoda. Bil je letnik 1893 in tako bi ga tudi v primeru študija poklicali v vojsko. Zdaj pa so ga le obdržali v redni sestavi. S 97. pešpolkom je bil poslan na severno bojišče, v avstrijski del Galicije. Že devetnajstega novembra 1914 pa ga je v Karpatih, kamor se je umaknila avstrijska vojska po porazu generala Auffenberga, dočakala smrt. Njegov sošolec Ivan Dornik je izpovedal: »Pred njim ni bilo vprašanja, kakor ga menda sploh ni bilo. Samo sklep in volja in smehljaj. Še sedaj ga vidim, kako gre visok, plečat in okoren po hodniku; delal je kratke korake, iztegoval in krčil roke med hojo, kakor, da bi preizkušal svojo moč; v očeh volja, v rdečih licih volja in v dolgi, priviti bradi močna volja.«

Ivan Dornik škofijski zavod primerja z belim labodom na zelenem polju, ki je ob Plevnikovi smrti začutil »tok prve kaplje krvi« in še nadalje toži: »*Sedaj je padel - ker se je prvič pojavil vprašaj pred njegovimi očmi. Sedaj ni rekel: Grem! In je šel in prišel čisto gotovo. Rekel je: Ne bi šel! Pa je moral iti, in tako mu je tema*

Zavodski sedmošolec Štefan Kočever, letnik 1893, kadet-aspirant 27. pešpolka, padel kot drugi 10. avgusta 1915 v Černelicah ob Dnjestru. Foto: Arhiv NUK

Zavodski sedmošolec Stanko Poje, letnik 1896, desetnik 40. pešpolka. Padel kot tretji 19. septembra 1915 pri Lucku v Galiciji. Foto: Arhiv NUK

Zavodski abiturient Janko (Ivan) Cerar, letnik 1895, poddesetnik 27. pešpolka. Padel kot četrti 3. oktobra 1915 na Rombonu blizu Bovca. Razglednica v njegov spomin. Foto: Arhiv avtorja

prekrižala blisk jasne poti - in je prišel do smrti; daleč tam, od koder vsak dan prihajajo angeli s kelihi krvi v našo ljubo domovnico.»

Plevnikova smrt je močno odmevala v gimnazijskih krogih in tudi v širši javnosti. O njem je pisalo časopisje, dali pa so tiskati tudi razglednico z njegovo podobo.

Takrat pa verjetno še niso vedeli, da se bo v kratkem nabralo še kar nekaj podobnih kartic, ki bodo oznanjale žalostno usodo njihovih nekdanjih prijateljev.

Odlikovanje za profesorja

Med vojaki na severnem bojišču je v času Plevnikove smrti deloval vojni kurat dr. Franc Kulovec, bogoslovni profesor, ki je pred vpoklicem v moštvo 17. pešpolka poučeval verouk v šentviških škofovih zavodih. V novi vlogi se je - kot kaže - hitro znašel, saj je že v kratkem času dobil odlikovanje. Zaradi svoje hrabrosti in požrtvovalnosti je namreč v začetku leta 1915 prejel duhovni zaslužni križec. Dnevnik Slovenec je ob tem povzel pisanje nemškega uradnega lista, ki o Kulovcu pravi: »*Za cel čas vojne aktivirani vseh vojnih težav navajeni duhovnik se je izkazal četam od prvega trenutka kot zvest svetovalec, pomočnik in prijatelj, ki je delil s polkom vse težave, ga ni zapustil v nobeni nevarnosti in si vedel pridobiti vsa srca. Med številnimi krvavimi boji, ki jih je imel polk doslej, posebno pa pri Grodeku in v strašnih 14 dnevni bojih pri Volči Dolni, je bil vedno na obvezovališču, ki je stalo najbolj v ospredju in bilo sovražnemu topovskemu ognju ravno tako izpostavljeno kakor sprednje čete. Prezirajoč vsako osebno nevarnost je vedno mislil le na svojo plemenito dolžnost, da nudi ranjenim in umirajočim duhovno tolažbo. Njegov vpliv na dobrega duha in notranjo moč moštva, mu je pridobil hvaležnost in visoko čislanje celega častniškega zbora, ki je njegovo zasluženost odlikovanje z veseljem pozdravil.»*

V zavodu pa težave

Življenje v zavodu sv. Stanislava je medtem čez zimo teklo dalje in se prilagajalo novim

Iz Sketove čitanke za srednje šole. Že tako nedolžno besedilo o ruskem kmetu je bilo trn v peti avstrijske šolske oblasti in zato tudi prepovedano. Tudi v Zavodu sv. Stanislava.

Foto: Arhiv avtorja

Del seznama zavodskih ranjencev v šolskem letu 1915/16. Foto: Slovenski šolski muzej

Kadar so se razbesneli boji na soški fronti, je zavodska bolnišnica morala sprejeti množice ranjencev. Nekaterim ni bilo več pomoči. Šentviška mrliška knjiga kaže tudi stanje po eni od soških bitk leta 1915. Foto:

razmeram. Vojska je še nadalje novačila tamkajšnje dijake in v tem šolskem letu so bili podvrženi kar trem naborom. Prav tako pa so nekaterim ukazali predčasno maturo. Le da so tokrat dejansko morali opravljati ustne in pisne izpite. Prva dodatna matura je bila tako meseca marca, druga pa junija.

Dijaki so bili sicer upravno ločeni od ranjencev, vendar pa z njimi v vsakodnevem stiku, bodisi pri obisku pouka, pri hranjenju, bodisi ob srečevanju v posvečenih prostorih zavodske kapele. Že 23. februarja 1915 pa je smrt prvič obiskala tudi tamkajšnjo bolnišnico. Za posledicami bolezni (legarja), ki si jo je nakopal na severnem bojišču, je umrl slovenski vojak, sedemintridesetletni Ivan Markež, desetnik 27. pešpolka. Pred vojno je bil hotelir in trgovec v Bohinjski Bistrici. Imel je to srečo, da so ga prepeljali na njegovo bohinjško domovanje, kjer ga je 25. februarja pokopal tamkajšnji župnik.

Ilustrirani glasnik je o njem zapisal: *»Rajni je bil v Bohinju in po vsem Kranjskem zelo znana osebnost. Bil je mož poštenjak, veren, zvest in delaven. Njegova smrt ni le bridko zadela njegovih sorodnikov in ožjih prijateljev, marveč vso bohinjško dolino.»*

Markežu je potem kmalu sledilo še nekaj vojakov.

Kljub težkim razmeram pa je v samem zavodu prevladalo tudi sočutje do drugih, trpečih in preizkušenih žrtvah tedanjega časa. Dijaki so zato 11. in 13. maja pripravili dobrodelno prireditev za ranjence, ki je bila kar dobro obiskana.

Izdajalski sosedi Lah

Še v istem šolskem letniku, malo po zavodski dobrodelni prireditvi, pa je nastopila nova sprememba. Meseca maja 1915 je namreč v vojno stopila še Italija in frontna črta se je nevarno približala slovenski prestolnici in s tem tudi Šentvidu nad Ljubljano.

Zaradi novega števila ranjencev se je v zavodu ustanovila samostojna vojna bolnišnica K.&k.

Nadškofijski arhiv Ljubljana

Zavodski sedmošolec in naknadno tudi abiturient Franc Kastelic, letnik 1896, kadet 17. pešpolka. Padel kot peti, 6. junija 1916 pri Assiagu. Foto: Arhiv NUK

Kastelčev grob na tirolski fronti. Foto: Arhiv NUK

Zavodski višji gimnazijski razred leta 1916 na čelu s profesorjem Kržišnikom. Foto: Arhiv avtorja

Notreservespital No. 1, poslovenjeno: Cesarsko-kraljeva rezervna bolnica št. 1. Njeno vodstvo je prevzel dr. Janez Benedik, dotedanji upokojeni okrožni zdravnik z Bleda.

Ranjene vojake so v zavod vozili kar neposredno s soškega bojišča. Do vižmarskega kolodvora jih je pripeljal vlak in tam je bila tudi sprejemna baraka, potem pa so jih s konjsko vprego prepeljali v zavode. Ker marsikateri še ni bil deležen osnovne oskrbe, so jih najprej prevezali in jim očistili rane, potem pa namestili v postelje.

Izgube na fronti so šle v stotine, zato je vojaška oblast zasedla še preostale prostore obeh zavodskih kril, posvetnega in »bogoslovskega« ter vse sobe v pritličju osrednjega krila in kapelo. Prav tako pa so za ranjence namenili prostore v šentviški ljudski šoli (danes OŠ Franc Rozman - Stane). Šolski učenci in gimnazijski dijaki so tako domala ostali na cesti. Za nameček pa se je ravno poleti 1915 v zavod priglasilo še kakih petdeset goriških begunskih dijakov, ki so se morali zaradi bližajoče se fronte umakniti v notranjost dežele Kranjske. K sreči pa je bilo vodstvo bolnišnice toliko uvidevno, da so izpraznili ljudsko šolo in tako dali prostor spalnicam in obednicam zavodskih gimnazijcev. Tamkaj se je nastanilo prvih pet razredov, preostali trije pa ponovno v pritličje osrednje zavodske stavbe in risalnice. Nekaj stanovanj pa so dijakom odstopili tudi sami zavodski profesorji. Kapelo so si uredili kar v ljudski šoli.

Kmalu po vselitvi prvih soških ranjencev so se v zavodu morali sprijazniti tudi že z novimi smrtnimi žrtvami, mrtvimi junaki. Njihovo zadnje počivališče je postalo pokopališče za šentviško cerkvijo, natančneje prostor med cerkvijo in pokopališko kapelo. Ker pa je tam kmalu zmanjkalo prostora, so jim določili mesto za zadnjim pokopališkim zidom, proti železnici. V vojnem času so tako v Šentvidu pokopali 91 žrtev prve svetovne vojne.

Šolsko leto 1914/15 je bilo torej le uvod v dolga leta negotovosti. Vodstvo zavoda je ob počitnicah ugotovilo, da je pod orožjem že 74 dijakov njihove gimnazije.

V drugo vojno leto - 1915/16

Zaradi raznih zmešnjav se je novo šolsko leto 1915/16 začelo šele 21. septembra, pouk pa za

Zavodski abiturient Frančišek Rode, letnik 1894, desetnik 27. pešpolka. Padel kot šesti, 3. julija 1916 na Osta Pyuk. Foto: Arhiv NUK

Zavodski abiturient Zdravko Šolar, letnik 1895, kadet 17. pešpolka. Padel kot sedmi, 9. julija 1916. Foto: Arhiv NUK

Notica o posmrtnem odlikovanju Zdravka Šolarja, objavljena v dnevniku Slovenec februarja 1917. Foto: Arhiv NUK

nekatero naslednji dan, za druge pa teden pozneje.

Že med počitnicami pa je fronta zahtevala tudi drugo zavodsko žrtev. Na severnem bojišču pri Černelicah ob Dnjestru je namreč 10. avgusta ob petih popoldne padel sedmošolec Štefan Kočevar. Rojen je bil leta 1893 v Stranski vasi pri Semiču. V zavod je vstopil v šolskem letu 1908/09. »Zgleden v vsakem oziru« - taka je bila ocena o njem v vzgojnem katalogu. Kot že rajni abiturient Plevnik je bil tudi Kočevar od oktobra 1914 enoletni prostovoljec. Po končanem izpitu je bil poslan na bojišče. Služil je pri 27. pešpolku, kjer je že dosegel položaj kadeta - aspiranta. Bojeval se je v Galiciji, kamor je došel 23. julija. Potem so ga 3. avgusta poslali v prvo bojno črto, kjer je že v tednu dni padel.

Slovel je kot vesten in marljiv gojenec. Tudi on bi si verjetno izbral duhovniški poklic, kajti sošolec o njem pravi: *»Molil je pridno, pa ne le tedaj, ko ukazuje hišni red v zavodu, tudi sam si je znal poiskati čas za molitev. Pri skupni sv. maši je bil pokojni vsakdanji gost pri mizi Gospodovi. Ker je bil tudi nekoliko starejši, smo ga vsi sošolci spoštovali in je imel velik vpliv v razredu.«*

Zavodska Izvestja, v katerih je bilo njegovo ime vedno debelo tiskano, kar je veljalo za najpridnejše dijake, pa ga ocenjujejo: *»Bil je dijak po božji volji, dober pa zgleden kongreganist, mladenič po letih, mož po mišljenju.«*

Dvaindvajsetletni Štefan Kočevar je bil posmrtno odlikovan z veliko srebrno hrabrostno svetinjo.

Mesec dni zatem pa je tik pred začetkom šolskega leta 19. septembra na bojišču pri Lucku v Galiciji zadet v vrat omahnil še sedmošolec, Kočevarjev sošolec, Stanko Poje, ki je veljal za pravo kraško grčo. Bil je desetnik 40. pešpolka, rojen 1896 v Starem trgu pri Ložu. V vojsko je odšel 15. aprila 1915. Dijaki so mu zapisali v slovo: *»Močna je bila tvoja pest, dragi Stanko, a še močnejša je bila Tvoja volja, ki se je osredotočevala na en predmet: boj proti alkoholizmu. Snivaj v Bogu!«*

Zaradi revščine je nekoč prej že hotel izstopiti iz zavoda, a je k sreči našel dobrotnika, ki mu je plačeval šolnino.

Zavodska Izvestja o njem pišejo, da je bil »zdrav, močan in vesel, obenem priden in pobožen ter vnet zagovornik abstinenčnega gibanja med dijaki«.

Prijatelj pa mu je v slovo napisal: *»Mar mu je bilo, kako si drugi predstavljajo življenje! Po navodilih našega zavoda, v katerem je prebil šest let, si je ustvaril pravec za življenje. V posvete nisi hodil, Stanko, k nikomur: Bog je bil tvoj svetovavec in tvoja moč. K molitvi te ni nihče opominjal; ni bilo treba. Močna je bila tvoja roka, s katero si igraje vzdigoval, nam ne v majhno zabavo, 40-kilno ročko; pa v duši ti je bivala podobna moč, ki se je koncentrirala na en predmet: na boj proti alkoholizmu, ki oskrunja tudi mlada življenja. Pri odhodu in še pozneje si obetal, da bo tvoja pest močno padala po sovražniku; ne dvomimo, da si obljubo izpolnjeval.«*

Rajni Poje je bil tedaj med najmlajšimi smrtnimi žrtvami, star komaj devetnajst let.

Dodatni zapleti

A življenje je teklo dalje. Zavodski gojenci, tokrat jih je bilo 337, pa so se potem na začetku oktobra 1915 polagoma privajali novim bivališčem. Vendar pa jih je že v prvem tednu meseca presunila nova bolečina. Na bojišču ob Soči - točneje na Rombonu blizu Bovca - je 3. oktobra italijanska krogla

zadela njihovega nekdanjega tovariša, abiturienta Ivana (Janka) Cerarja. Izdihnil je v polovici ure. Tudi on je bil enoletni prostovoljec, ki je že dosegel čin poddesetnika. Služil je pri 27. domobranskem pešpolku. Rojen je bil leta 1895 v Dobu pri Domžalah. Trinajstega marca 1915 je opravil izredno vojno maturo in potem aprila vstopil v vojsko.

Tudi na njega so ohranili lep spomin: *»Bil je zelo priden dijak, ki je preko šole gledal v življenje; učil se je tujih jezikov, veliko bral, študiral slovstvo drugih narodov, se učil godbe in urejeval nekaj časa Domače vaje.«*

Cerar je bil tudi nadarjen za risanje in je šolski list opremljal s svojimi umetninami. O njem so zapisali: *»Nežna duša, ki se je učila skromnosti, ljubeznivosti, finega čutenja v šoli Marijini. Marljiva čebelica, ki je poznal samo obligaten odmor. Priden, nekdo je rekel »preveč priden«, vesten dijak, ki je preko šole nestržno gledal v življenje in bil prepričan, da mu šola še premalo nudi; učil se je tujih jezikov, bral, veliko bral, študiral literaturo drugih narodov, urejeval do vpoklica k vojaku 45. letnik »Domačih vaj«, ki so prinesle dokaj čednih pisateljskih poizkusov njegovega peresa. Kadarkoli je utegnil, so skakali njegovi prsti po tipkah na klavirju, in če mu je čas dopuščal, je moral čopič plesati po papirju, kadar so »domače vaje« potrebovale kakega okraska. Pa vsi ti poizkusi in uspehi, vsa njegova odlična izpričevala niso bila le sad velikega talenta, ampak tudi sad neugnane, železne pridnosti in vztrajnosti.«*

Hvalijo pa ga tudi šolska Izvestja: *»Nadarjen in priden mladenič, hrepeneč po napredku in samosvoj, je bil poln lepih upov.«*

Cerar je tistega poletja, mesec dni pred smrtjo, pisal s soške fronte: *»Če bi bil civilist, bi vam prinesel od tod planik in rododendrona. Tako pa moram počakati do konca vojske. Do takrat bodo morda že zrasle druge.«*

O tem, da bo vojske nekoč konec, nihče ni dvomil, a vsi so tudi vedeli, da dijaka Cerarja ne bo nikoli več nazaj v rodne kraje. Urednik mesečnika »Bogoljub« je užaloščen zapisal: *»Ko pa pride dan miru, ko bomo romali na grobove junakov, tedaj obiščemo tudi tvoj grob in tedaj ti natrosimo mi na gomilo svežega, dišečega rododendrona in snežnobelih planik.«*

»Velika nevarnost« za dunajsko monarhijo

Komaj so si dijaki nekoliko opomogli od izgube tovariša Cerarja, pa jih je skupaj s profesorji presenetilo tudi nekaj, kar je zahtevalo njihov učni program. Oblast se je namreč lotila njihove Slovenske čitanke, ki jo je uredil slovenski profesor in pisatelj Jakob Sket (najbolj znana je njegova Miklova Zala). Ta je bila nezaželena že prejšnje šolsko leto, junija 1915, vendar pa le omejeno. Do konca tekočega letnika profesorji niso smeli obravnavati nekaterih poglavij, ki so se tikala slovenske ali slovanske tematike z izrecnim ozirom na vse, kar je dišalo po Rusih ali Srbih, skratka, prepovedali so sestavke, *»ki govore ali celo slave ruske in srbske razmere, kraje, osebe in junake, kjer se govori o zatiranju slovenskega naroda ali oznanja narodna nestrpnost«*.

V novem šolskem letniku pa je 13. novembra ministrstvo uporabo čitanke sicer dovolilo, vendar so morali učitelji spet prezreti nekatera izrecno določena poglavja. Izdan je bil seznam za berila in pesmi, *»ki se morajo molče preiti, kakor da bi jih v čitankah sploh ne bi bilo in se učencem glede tega ne sme nič pripomniti«*.

Kronist piše: *»Državi nevarni so bili sledeči sestavki in pesmi: Miloš Obilič, obdolžen izdajstva ...*

Boj na Kosovem polju ... Kosovska devojka ... Carica Milica in Vladeta vojvoda ... V hiši Petra Velikega ... Ilija Muromec ... Ubiti kozak ... Krst pri Savici ... Kras ... Jadransko morje ... V spomin Andreja Smoleta ... Tugomer ... Ilirija oživiljena ...»

V šolskem letu 1915/16 so starši za dijake škofovih zavodov nekaj stroškov poravnali v denarju, del pa v živilih, ki jih je ponekod že kar primanjkovalo. Ljubljanski škofijski ordinariat pa se ni odrezal. Tokrat namreč ni prispeval niti vinarja.

Bela žena ne počiva

Šolski pouk je tega letnika v drugih pogledih potekal nemoteno. Dijaki so vestno sodelovali pri rednih predmetih, niso pa pozabili niti na dodatne zavodske dejavnosti. Neobvezen pouk petja je tako obiskovalo kar 258 gojencev.

Med šolskim letom 1915/16 zavodskih izgub na fronti sicer ni bilo, vendar pa je bela žena pogosto zašla v tisti del stavbe, kjer so se zdravili ranjenci s soške fronte. Tam je od novembra 1915 do maja 1916 umrlo kar 41 junakov.

Že proti koncu šolskega leta pa je gojence zopet zajela novica o smrti njihovega vrstnika.

»Padel je najboljši gojenec, kar jih je zavod vzgojil,« je šlo od ust do ust.

Najprej je 8. junija 1916 prišla na naslov zavodske Marijine družbe nakaznica z vsoto stotih kron. Podpisan je bil kadet Franc Kastelic, ki je dopisal, da je to njegov prispevek za mesec junij. Tedaj še niso vedeli, da je dva dni prej, namreč šestega junija, pri Assiagu na italijansko-tirolskem bojišču padel prav ta dvajsetletni mladenič, »ponos in dika zavoda«, kot so mu pravili. Zato so tudi za njim ostali prijetni spomini: *»Bil je vsa leta med prvimi učenci, in če mu je ostalo še kaj prostega časa, ga je vestno porabil za širšo izobrazbo; učil se je pridno italijanščine in francoščine, v zapuščini so našli tudi rusko in češko slovnico. Zelo je ljubil petje; rad je igral na flavto in učil se je harmonija. Ali pri vsej skrbi za šolo mu je bila izobrazba srca, napredek v krščanskih čednostih, vendar prva stvar. Vse na njem je bilo lepo urejeno, notranje in zunanje življenje. Iz njegovega telesa je odsevala lepa duša; zlasti je to izražala njegova ljubka veselost, ki jo je ohranil do konca.«*

Kastelic je bil rojen 10. 1. 1896 v Metnaju pri Stični. *»Nikdar nisem pri njem nič slabega videla ali slišala,«* je povedala njegova mati. *»Nikdar se ni pregrešil zoper hišni red,«* so zatrjevali njegovi vzgojitelji v Šentvidu. V zavod je prišel leta 1907, potem pa je bil vsa leta odličen in zgleden dijak.

Za sabo je pustil nepozaben vtis: *»Živahnost, veselost, prijaznost in ljubeznivost, združena s finim zunanjim obnašanjem, je razodevala plemenito, čisto dušo. Marljiv kot čebelica ni zapravil ne minute za učenje določenega časa; in če mu je ostajalo kaj prostega časa, ga je vestno uporabil za učenje tujih jezikov in za glasbo; stopiti je hotel kdaj v svetišče Gospodovo. Bil je tudi vsa leta med prvimi odličnjaki.«*

Tako je bilo nekoč. A prišla je huda svetovna vojna. Sedmošolec Kastelic je postal vojak aprila 1915. Večkrat se je postavil s svojo hrabrostjo. Junaško se je bojeval na gališkem, potem pa tudi na soškem bojišču in v vojski preživel kar 11 mesecev. Na Podgori mu je krogla prebila uhelj, a je bil čez nekaj dni ponovno pri svojem moštvu. Služil je pri 17. pešpolku. Zaradi svojega poguma v bitki pri Oslavju je bil 10. decembra 1915 odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo 2. razreda.

Kakor vsi drugi se je tudi Kastelic težka napotil na fronto: *»Drugi delajo maturo, mi moramo pa*

čakati,« je dejal. A si je vendar izprosil toliko dopusta, da je februarja 1916 »skočil« nazaj v Šentvid in tamkaj uspešno maturiral z odliko. Potem pa se je spet vrnil na bojišče. V treh mesecih je kar trikrat napredoval in 15. maja dosegel položaj kadeta.

Tri tedne zatem pa ga je pokosil kos granate, ki ga je zadel v glavo in vrat. Bil je takrat ravno poveljnik straže. Naslednji dan je bil kljub močni nevihti z vsemi vojaškimi častmi pokopan v kraju Ebene pri Assiagu. Preprost križ na gomili je poslej oznanjal smrt preprostega slovenskega junaka – nekdanjega dijaka škofovih zavodov.

Mesečnik Bogoljub o njem piše: *»Ko je padel dvajsetletni fant, so za malokaterim vojaki tako odkritosrčno žalovali, kot za njim.«*

»Škoda je bilo mladega življenja,« pa piše prijatelj, *»še bolj vzorov in načrtov, ki jih je nosil v srcu. Milo se mi stori, če pomislim nazaj, ko sva na sprehodih kovala načrte za bodočnost in si jih zaupala drug drugemu, in njegovi so bili res lepi in škoda, stokrat škoda, jih je za v grob. Gotovo mu smrt ni bila težka. Umreti s sladko zavestjo, da je vedno in povsod storil svojo dolžnost, da izpolnjevaje eno najvišjih dolžnosti vrača življenje Njemu, ki mu ga je dal, ali je težko?«*

Kastelic je zadnjo kadetsko plačo namenil ravno za zastavo - prapor Marijine družbe v škofovih zavodih. *»Dragi prijatelj, zgled, ki si ga zapustil, naj obudi obilo posnemovalcev v našem zavodu! Tvoj spomin je pa blagoslovljen,«* pa so mu v slovo zapisali šentviški gimnazijci.

V Izvestjih pa je vodstvo zapisalo: *»Ves čas svojih študij od pripravljalnega razreda dalje pa do mature je bil vzoren mladenič, odličen po umskih in nravnih vrlinah, vnet abstinent tudi v vojni službi. Stavili smo vanj velike nade. Božja volja je pa bila, da je preli svojo kri za cesarja in domovino. Počivaj v miru!«*

Bivši zavodski profesor, tedaj vojni kurat dr. Franc Kulovec pa je še sporočil: *»Kot vojak je bil vedno vesel kakor nedolžen otrok, bal se pa ni prav nič. K sv. ohajilu je redno zahajal.«* Tudi Kastelic je bil po smrti naknadno odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo 2. razreda.

Vrsta žrtev se nadaljuje

Vendar pa bela žena tudi po tej izgubi škofovih zavodov še ni pustila pri miru. Slab mesec po Kastelčevi smrti je 3. julija v Galiciji padel dvaindvajsetletni abiturient Frančišek Rode. Doma je bil iz Žič pri Rovih, kraju blizu Domžal. Gimnazijo je kot vsi tedanji dijaki zaključil z izredno vojno maturo junija 1915. Potem je služil kot enoletni prostovoljec pri domobranskem 27. pešpolku. Z njim se je bojeval na severnem, gališkem bojišču. V boju na Osta Pyuk pa ga je omenjenega dne kos granate zadel v glavo. Zaradi hudega boja so se Avstrijci tedaj morali na hitro umakniti in so Rodeta potem pokopali Rusi neznano kdaj in neznano kje.

O njem so v zavodu zapisali: *»Bil je izvrsten pevec in ljubezniv tovariš, vsem lep vzgled vedre pobožnosti. Naj počiva v miru!«*

Tudi mesečnik »Bogoljub« ga ni pozabil omeniti: *»Odšel je, da bi prepeval v nebesih vekomaj, ker petje in godba sta mu bila pol življenja. Rad je pomagal doma na Rovih na koru in na društvenem odru in velik del prostega časa je porabil za aranžma raznih predstav. Oče in mati sta gojila velike nade, pa Bog ga je zgodaj hotel imeti pri sebi, da mu prepeva večno slavo.«*

Par dni za Rodetom pa je na tirolski fronti omahnil še abiturient Zdravko Šolar. Tudi ta je bil po rodu

Gorenjec, rojen leta 1895. Maturo je opravil kot odličnjak še v rednem roku leta 1914.

Tudi Šolar je bil nadarjen fant, ki ga je zanimala tehnika. Kljub temu je bil član Marijine družbe (kongregacije) v zavodu. *»Blagi in dobri dijak ter vnet kongreganist, počivaj v miru,«* so ga v večnost pospremili dijaki v Šentvidu.

Šolar je služil pri 17. pešpolku in je tam tudi napredoval. Bojeval se je na južnem bojišču. Ko je 8. decembra 1915 dosegel imenovanje za kadeta - aspiranta je zapisal: *»Upam, da mi bo usoda tudi v boju mila, kot mi je bila sedaj, saj sem edini izmed zavodskih gojencev, kar jih je pri našem polku, dosegel to stopinjo.«* Malo pozneje, natanko dne 9. julija 1916, je res postal cesarsko-kraljevi kadet. A usoda mu ni bila mila, kot je upal prej, kajti še istega dne ga je pokosila smrt. Pri naskoku na italijanske enote je bil zadet v glavo. Pokopali so ga naslednji dan na skupnem vojaškem pokopališču blizu gore Monte Dodici.

Po smrti je bil deležen srebrne hrabrostne svetinje 2. razreda. Na njegov dom so jo poslali v začetku leta 1917. *»Naj bo to odlikovanje umrlega sina vsaj mala tolažba še vedno žalujočim staršem,«* je ob tem zapisal dnevnik *»Slovenec«*.

V zavodu pa je za njim ostal svetel spomin: *»S posebno ljubeznivostjo je proučaval tvarino, ki pripravlja na tehnični študij. Veljal je vedno ne samo za pridnega vojaka, ampak tudi za versko-nravnega mladeniča, ki je čolnič svojega življenja zaupal izkušeni roki Marijini.«*

Sanje in resničnost

»Bog daj, da se svet umiri in da v kratkem pride dan, ko se zdravi snidemo v zavodu,« je dijakom leto dni pred smrtjo pisal Zdravko Šolar.

A ta skromna želja se mu ni uresničila. Tako kot tudi ne marsikateremu izmed njegovih sošolcev, ki so potem v naslednjih mesecih prav tako kot on umrli na bojnih poljanah.

Dijaki sv. Stanislava ob Šolarjevi smrti namreč niso mogli slutiti, da sedmero žrtev iz njihovega kroga tedaj še ni doseglo niti tretjine izgub, ki so sicer tamkajšnji zavod prizadele v času velike svetovne morije.

Se nadaljuje 22. februarja ...

OBVESTILA

DRUŠTVO DIABETIKOV SEŽANA ▶ organizira v **ponedeljek, 16. februarja** ob 18. uri učno delavnico na temo *Izpolnjevanje konvencijskih map*, ki jo bo vodila dipl. msr **Klara Peternejl** iz Zdravstvenega doma Sežana.

DRUŠTVO UNIVERZA ZA TRETJE ŽIVLJENSKO OBDOBJE KRAS ▶ organizira v **ponedeljek, 16. februarja** od 8.15 do 9.45 nadaljevalni tečaj Angleščina 1 pod mentorstvom **Veronike Dečko**. Informacije na 031/351-830.

LAVRIČEVA KNJIŽNICA AJDOVŠČINA ▶ *Bralna srečanja: vsako sredo* ob 10.30, bralno srečanje s **ŠENT-OMI, Lavričeva knjižnica Ajdovščina. Ponedeljek, 16. februarja** ob 10.30, VDC - Varstveno delovni center Ajdovščina. **Torek, 17. februarja** ob 9. uri Knjižna srečanja ob kavici, Lavričeva Knjižnica Ajdovščina. www.ajd.sik.si, 05/3661-328.

BREZPLAČEN VODEN OGLED ▶ fotografske razstave v slovenskem jeziku *Onstran pogleda, Goriški fotografi pred I. svetovno vojno. Nedelja, 22. februarja*, ob 15. uri; **nedelja 8. in 23. marca** ob 15. uri, **nedelja, 12. in 26. aprila** ob 15. uri; **nedelja 10. in 17. maja**, ob 15. uri. Razstavni prostor: Fondazione Cassa di Risparmio di Gorizia, Via Carducci 2, Gorizia. Info.: **Evelin Bizjak**, 040/577-255.

DRUŠTVO AL-ANON ▶ organizira **vsak petek** v mesecu ob 19. uri anonimno in brezplačno pomoč v primerih alkoholizma. Alkohol ne uniči le uživalca, temveč razjeda celotne družine. Tudi kdor ne pije, trpi zaradi alkoholizma. Informacije na 041/872-751.

LITERARNA DELAVNICA KREATIVNEGA PISANJA ▶ z **Davidom Bandljem**, ki jo namenjajo ljubiteljskim literatom vseh generacij. Šest

literarnih srečanj bo potekalo od februarja do marca, od 17. do 20. ure v Tolminu ali Kobaridu. Prvo srečanje bo v **sredo, 25. februarja**. Delavnica je brezplačna, število udeležencev omejeno. Prijave **do srede, 18. februarja**. Info.: 05/380-11-70, oi.tolmin@jskd.si.

14.2.2015 10:15:51

0 komentarjev

FOTO: Dajmo malo fušat

27 1

V Kulturnem domu v Metliki je **JSKD** OI Metlika organiziral 11. srečanje resnično amaterskih in neprofitnih vokalno-instrumentalnih skupin Bele krajine in Novega mesta "DAJMO MALO FUŠAT"

Pred enajstimi leti so na metliški izpostavi **javnega sklada za kulturne dejavnosti** ugotavljali, da je v Beli krajini veliko glasbenih skupin, ki vadijo v garažah in igrajo le za lastno zabavo. Da bi jih vzpodbudili k nastopu pred širšo javnostjo, so pripravili prireditev »Dajmo malo fušat«. Prireditev se je zelo prijela saj je metliški Kulturni dom pokal po šivih. Obiskovalci so uživali v dobri stari glasbi, ki jih je izvajalo 11 skupin in sicer 10 iz Bele krajine ter Marjan in prijatelji iz Novega mesta.

Na Metliškem odru se so predstavili in malo fušali; Four Čelos, Akesis, Maja Matjaž, Dunumba, Imena nimamo, Erika Kralj&Mistik, Po glavi obriti, Marjan in prijatelji, Mladi upi, Ledeno vino in Janko in prijatelji. Program sta na humorističen način povezovala Matjaž Rus in Janez Vraničar – Luigi.

Popravljeno 14.2.2015 10:10:13

V Metliki so nekateri fušali bolj, drugi malo manj

1 Komentiraj Natisni Objavi Objavi Objavi Všeč mi je 11

14.2.2015 | 15:15

Metlika - Včeraj zvečer je bil tukajšnji kulturni dom spet premajhen in je – **tako kot smo napovedali** – zmanjkalo ne le sedišč, ampak tudi stojišč. Že 11. **leto** zapored namreč prireditev Dajmo malo fušat do zadnjega kotička napolni dvorano metliškega kulturnega doma. Fušanje, kot mu krajše rečejo, je svojevrsten fenomen. Očitno ljudi **zelo** zanima, kje in kako ga bodo nastopajoči – letos jih je bilo okrog 60 – na odru polomili, da tako množično obiskujejo srečanje resnično amaterskih neprofitnih glasbenih skupin. Glasbeni festival za tiste torej, ki nekaj znajo, ampak ne preveč.

Včeraj so fušale glasbene skupine Four čelos, Askesis, Maja&Matevž, Dunumba, Nimamo imena, Erika Kralj&Mistik, Po glavi obriti, Marjan in prijatelji, Mladi upi, Ledeno vino ter Janko in prijatelji. Vsi so bili Belokranjci, razen skupine Marjan in prijatelji, ki je prišla z Dolenjske. A še v tej skupini jih ima veliko sorodstvene povezave z Belo krajino. Na lanski jubilejni prireditvi so si Mladi upi, ki so nastopili na vseh dosedanjih festivalih, prislužili naziv častni vitezi fušanja. Letos niso delili nikakršnih nazivov. Očitno bodo organizatorji, metliška območna izpostava **JSKD**, počakali do naslednjega jubileja.

Prireditev sta, tako še vedno doslej, povezovala Janez Vraničar-Luigi in

Matjaž Rus, ki sta namignila, da fušanje tudi prihodnje leto bo, zagotovo bo.

Besedilo in fotografije: M. B.-J.

[◀ nazaj](#)

Galerija

Naredimo pustno masko, **JSKD** Novo mesto

[Komentiraj](#)[Natisni](#)[Objavi](#)[Objavi](#)[Objavi](#)[Všeč mi je](#) 0

16.2.2015 | 10:00

16. FEBRUAR

PONEDELJEK

10.00-12.00 NAREDIMO PUSTNO MASKO

TEMATIKA: pustne maske, klobuki /papier, filc

CILJNA SKUPINA: osnovnošolci

MENTORICA: Maja GRABRIJAN, Tatjana GRABRIJAN

LOKACIJA: prostori JSKD, Novo mesto (KC JT, Novi trg 5)

PRIJAVA: do 12. februarja 2015 oz. do zapolnitve prostih mest/ BREZPLAČNA DELAVNICA

Pustne ustvarjalnice, KC Primoža Trubarja Šentjernej

[Komentiraj](#)[Natisni](#)[Objavi](#)[Objavi](#)[Objavi](#)[Všeč mi je](#) 0

16.2.2015 | 10:00

Pon., 16. in tor., 17. februar, ob 10.00 PUSTNE DELAVNICE ustvarjalnice

JSKD, OI [Novo](#) mesto in JP EDŠ, d. o. o. Šentjernej zopet vabita na brezplačno ustvarjalno delavnico. Tokrat bomo izdelovali maske in druge pustne pripomočke, v torek pa bomo imeli pravo pustno rajanje! Obvezne prijave na: oi.novo.mesto@[jskd](#).si ali 07/39 30 380. Vabljeni!

Začetni tečaj igranja na orglice za otroke in odrasle, podružnična šola Trebelno

Komentiraj Natisni Objavi Objavi Objavi Všeč mi je 0

16.2.2015 | 09:00

BREZPLAČNI ZAČETNI TEČAJ IGRANJA NA ORGLICE, NAMENJEN OTROKOM IN ODRASLIM

[počitnice](#), 16. - 20. februar, od 9.00 do 12.00

Podružnična šola Trebelno

Delavnico bo vodil Vladimir Hrovat, glasbenik, ustvarjalec in poustvarjalec-multiinstrumentalist.

Vladimir Hrovat je odličen izvajalec na ustno harmoniko in mnoga nekonvencionalna brenkala, ki se občasno pojavljajo v simfonični literaturi. Kot violinist je član Simfoničnega orkestra RTV Slovenija.

Je edini slovenski avtor glasbene literature za ustno harmoniko in orkester in je že od njegovih začetkov tesno povezan s festivalom (ah) TE ORGLICE, ki letos obeležuje 16. obletnico.

Skupina se bo po zaključku delavnice predstavila tudi na festivalu, v Mokronogu, 28. februarja.

Vse kar potrebujete so orglice in želja po novem znanju. Orglice lahko po [ceni](#) 14 eur zagotovimo tudi mi.

Prijave zbiramo na T.: 07 348 12 50, E: oi.trebnje@[jskd](#).si in sicer do 11. februarja.

Organizatorja: ZKD Trebnje in [JSKD](#), Območna izpostava TREBNJE, Kidričeva ulica 2, 8210 Trebnje

T.: 07 348 12 50, E: oi.trebnje@[jskd](#).si, W: [www.jskd.si](#)

Pustne ustvarjalnice, KC Primoža Trubarja Šentjernej

[Komentiraj](#)[Natisni](#)[Objavi](#)[Objavi](#)[Objavi](#)[Všeč mi je](#)

0

16.2.2015 | 10:00

Pon., 16. in tor., 17. februar, ob 10.00 PUSTNE DELAVNICE ustvarjalnice

JSKD, OI Novo mesto in JP EDŠ, d. o. o. Šentjernej zopet vabita na brezplačno ustvarjalno delavnico. Tokrat bomo izdelovali maske in druge pustne pripomočke, v torek pa bomo imeli pravo pustno rajanje! Obvezne prijave na: oi.novo.mesto@**jskd**.si ali 07/39 30 380. Vabljeni!

Naredimo pustno masko, **JSKD** Novo mesto

Komentiraj

Natisni

Objavi

Objavi

Objavi

Všeč mi je

0

16.2.2015 | 10:00

16. FEBRUAR

PONEDELJEK

10.00-12.00 NAREDIMO PUSTNO MASKO

TEMATIKA: pustne maske, klobuki /papir, filc

CILJNA SKUPINA: osnovnošolci

MENTORICA: Maja GRABRIJAN, Tatjana GRABRIJAN

LOKACIJA: [prostori JSKD](#), Novo mesto (KC JT, [Novi](#) trg 5)

PRIJAVA: do 12. februarja 2015 oz. do zapolnitve prostih mest/

BREZPLAČNA DELAVNICA

Začetni tečaj igranja na orglice za otroke in odrasle, podružnična šola Trebelno

[Komentiraj](#)[Natisni](#)[Objavi](#)[Objavi](#)[Objavi](#)[Všeč mi je](#)

0

16.2.2015 | 09:00

BREZPLAČNI ZAČETNI TEČAJ IGRANJA NA ORGLICE, NAMENJEN OTROKOM IN ODRASLIM

počitnice, 16. - 20. februar, od 9.00 do 12.00

Podružnična šola Trebelno

Delavnico bo vodil Vladimir Hrovat, glasbenik, ustvarjalec in poustvarjalec-multiinstrumentalist.

Vladimir Hrovat je odličen izvajalec na ustno harmoniko in mnoga nekonvencionalna brenkala, ki se občasno pojavljajo v simfonični literaturi. Kot violinist je član Simfoničnega orkestra RTV Slovenija.

Je edini slovenski avtor glasbene literature za ustno harmoniko in orkester in je že od njegovih začetkov tesno povezan s festivalom (ah) TE ORGLICE, ki letos obeležuje 16. obletnico.

Skupina se bo po zaključku delavnice predstavila tudi na festivalu, v Mokronogu, 28. februarja.

Vse kar potrebujete so orglice in želja po [novem](#) znanju. Orglice lahko po [ceni](#) 14 eur zagotovimo tudi mi.

Prijave zbiramo na T.: 07 348 12 50, E: oi.trebnje@[jskd](#).si in sicer do 11. februarja.

Organizatorja: ZKD Trebnje in [JSKD](#), Območna izpostava TREBNJE, Kidričeva ulica 2, 8210 Trebnje

T.: 07 348 12 50, E: oi.trebnje@[jskd](#).si, W: [www.jskd.si](#)